

ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ КРАЇН-УЧАСНИЦЬ. ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМИ МВФ ЯК ОСНОВНОГО ІНСТРУМЕНТА СПІВПРАЦІ З ДЕРЖАВАМИ-ЧЛЕНАМИ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ

Міжнародний валютний фонд — це представницька установа Організації Об'єднаних Націй, створена з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів та надання їм фінансової допомоги здебільшого через надання короткострокових і середньострокових кредитів в іноземній валюті. Налічує 189 країн-членів [1].

Одним із найважливіших обов'язків МВФ полягає в наданні кредитів країнам-членам, які зіштовхуються з фактичними чи потенційними труднощами у сфері платіжного балансу. Ця фінансова допомога призначена для країн, які прагнуть поповнити свої міжнародні резерви, стабілізувати свої валюти, поновити умови для активного економічного росту одночасно з прийняттям заходів по виправленню початкових проблем. Для забезпечення цієї діяльності Фонд застосовує різні механізми кредитування, які адаптовані для забезпечення різноманітних економічних потреб, а також реагування на конкретні ситуації інтернаціонального складу держав, його учасників. Основними кредитними механізмами є:

1. Резервна частка. Вона визначається як перевищення величини квоти країни-члена над сумою, яка знаходиться на рахунку Фонду національної валюти даної країни. На суму цього перевищення надається кредит.

2. Кредитна частка. Кошти в іноземній валюті, які країна-член може отримати понад розмір резервної частки (у випадку її повного використання) досягають 100%, поділяються на чотири кредитні частки, які становлять по 25% квоти. Доступ країн-членів до кредитних ресурсів МВФ в межах кредитної частки є обмеженим: сума валюти країни в активах МВФ не може перевищувати 200% її квоти (враховуючи 75% квоти, яка внесена відповідно до підписки). Таким чином, гранична сума кредиту, яку країна може отримати в Фонді завдяки використанню резервної і кредитної частки, становить 125% її квоти.

3. Резервні кредити типу "стенд-бай". Цей кредитний механізм забезпечує країні-члену гарантію того, що в межах визначеної суми і протягом терміну дії угоди вона може за дотримання визначених в угоді умов безперешкодно отримувати від МВФ іноземну валюту в обмін на національну. Така практика надання кредитів являє собою відкриття кредитної лінії. Якщо використання першої кредитної частки може бути здійснено у формі прямого придбання іноземної валюти після схвалення Фондом її запиту, то виділення коштів понад верхню кредитну частку відбувається шляхом домовленості з країнами-членами про резервні кредити. З 50-х і до середини 70-х років угоди про кредити "стенд-бай" укладалися строком до 1 року, з 1977 року — до 18 місяців і навіть до 3 років у зв'язку із збільшенням дефіцитів платіжних балансів.

4. Механізм розширеного кредитування. Призначений для надання кредитів на більш тривалий період і в більших розмірах по відношенню до квот, ніж в рамках звичайних кредитних часток. Підставою надання кредиту є серйозні порушення рівноваги платіжного балансу, які були спричинені несприятливими структурними змінами у виробництві, торгівлі або цінах. Розширені кредити зазвичай надають на 3 роки, визначеними порціями (траншами) через певні проміжки часу — раз на півроку, щоквартально або щомісячно [2].

Отже, існує чотири основні механізми, які застосовує Міжнародний валютний фонд в процесі кредитування своїх країн-учасниць. Вибір конкретного з них залежить від ступеня

порушення рівноваги платіжного балансу, а також від виконання вимог Фонду країною-позичальником.

Кредитні кошти надають в рамках спеціальних програм, які враховують національні особливості кожної держави. Прикладом такої програми для України є комплекс заходів під назвою Механізм Розширеного Фінансування (Extended Fund Facility). Основні характеристики цієї програми наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Факти про програму Механізм Розширеного Фінансування

Ознака	Характеристика
Запланований обсяг залучених коштів	17,5 млрд. \$
Термін дії програми	4 роки
Мета залучення кредиту	<ul style="list-style-type: none"> • підвищення рівня резервів НБУ; • запобігання відтоку капіталу; • посилення заходів для стабілізації платіжного балансу країни; • подолання структурних проблем в економіці.
Відсоткова ставка по кредиту	3.05% річних
Періодичність виплат	Щоквартально
Особливості погашення	Кредит надається на 10 років, перші 5,5 року – пільговий період

*Складено автором на основі джерела [3]

Отже, Механізм Розширеного Фінансування – основна складова плану Міністерства фінансів зі стабілізації економіки України та закладання підвалин для відновлення її зростання. За її допомогою уряд України прагне подолати структурні проблеми в економіці [3]. Реалізація цієї програми – це яскравий приклад того, як міжнародні фінансові інституції впливають на економічний розвиток держави.

Висновок. Міжнародний валютний фонд – це фінансова-кредитна установа світового масштабу, яка постійно вдосконалює методи та інструменти свого впливу на економіки держав в напрямку надання більш цілеспрямованої допомоги своїм країнам-членам. Більшість кредитних механізмів функціонує понад п'ятдесят років і за цей час вони зазнали докорінних змін у зв'язку з постійним динамічним розвитком фінансового ринку. Проте політика Міжнародного валютного фонду у сфері кредитування зорієнтована більше на забезпечення підтримки світової макроекономічної рівноваги, аніж має на меті забезпечення подолання економічної кризи конкретним її учасником, а тому кошти цієї установи варто залучати лише тоді, коли немає альтернативних шляхів подолання кризи.

1. *Нестеренко Ж.К. Співробітництво України з МВФ: стан та перспективи / Ж.К. Нестеренко, С.В. Шелемех // Ефективна економіка . – 2015. – № 12. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4644>.*

2. *Офіційний веб-сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>.*

3. *Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mehanizm-rozshirenogo-kredituvannja>.*